

KÖZÉRTHETŐEN
AZ EURÓPAI UNIÓ
SZAKPOLITIKÁIRÓL

Versenypolitika

A piacok
olajozott
működéséért

Az uniós versenypolitika célja, hogy a vállalatok egyenlő és méltányos feltételek mellett versenyezzenek egymással az EU belső piacán.

KÖZÉRTHETŐEN AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKPOLITIKÁIRÓL

Ez a tájékoztató füzet a „Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról” című sorozat része. A sorozat azt hivatott bemutatni, mit tesz az EU a hatáskörébe tartozó szakpolitikai területeken, miért van szükség a tevékenységére, és munkája milyen eredménnyel jár.

A sorozatot alkotó kiadványokat a következő internetcímen lehet letölteni:

http://europa.eu/pol/index_hu.htm
<http://europa.eu/!Uj47Mc>

Hogyan működik az Európai Unió?

Európa 12 leckében

Európa 2020 stratégia: Európa növekedési stratégiája

Az EU alapító atyái

Adópolitika

Bankok és pénzügy

Belső piac

Bővítési politika

Csalás elleni küzdelem

Digitális menetrend és információs társadalom

Egészségpolitika

Éghajlat-politika

Élelmiszer-biztonsági politika

Energiapolitika

Foglalkoztatási és szociális politika

Fogyasztói ügyek

Gazdasági és monetáris unió és az euró

Határok és biztonság

Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem

Jogérvényesülés, alapvető jogok és egyenlőség

Kereskedelempolitika

Költségvetés

Környezetvédelmi politika

Közlekedéspolitika

Kulturális és audiovizuális politika

Kutatási és innovációs politika

Kül- és biztonságpolitika

Mezőgazdasági politika

Migrációs és menekültügyi politika

Nemzetközi együttműködés és fejlesztés

Oktatási, képzési, ifjúsági és sportpolitika

Regionális politika

Tengerügy és halászat

Vállalkozáspolitikai

Vámpolitika

Versenypolitika ✘

TARTALOM

Miért van szükség európai
versenypolitikára? 3

Mi az európai versenypolitika
lényege? 4

Trösztellenes politika 5

Állami támogatás 7

Vállalategyesítés 8

Liberalizáció 9

Panasztétel 11

Kitekintés 12

További információk 12

Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról Versenypolitika

Európai Bizottság

Kommunikációs Főigazgatóság

Polgárok tájékoztatása

1049 Brüsszel

BELGIUM

Kézirat frissítve: 2014 novemberében

Fénykép a fedőlapon és a 2. oldalon © iStockphoto/dswebb

12 o. – 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-41493-0

doi:10.2775/31695

Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2014

© Európai Unió, 2014

A kiadvány a forrás feltüntetésével szabadon másolható.

A fényképeket a szerzői jog tulajdonosának előzetes

engedélyével lehet csak felhasználni vagy sokszorosítani.

Engedélyért közvetlenül a jogtulajdonosokhoz kell fordulni.

Miért van szükség európai versenypolitikára?

Az Európai Unió versenypolitikája a Római Szerződés 1957-es aláírása óta fontos eleme az Európai Unió tevékenységének. A Római Szerződés olyan rendszert hoz létre, amely biztosítja, hogy a közös piacon a verseny ne torzuljon. Az EU célja ezzel az volt, hogy gondosan kidolgozott és hatékony versenyszabályokat hozzon létre, s ezáltal elősegítse, hogy az európai piac megfelelően működjön, és hogy a fogyasztók részesüljenek a szabadpiaci rendszer előnyeiből.

A versenypolitika azt hivatott a versenyjogi szabályok alkalmazása révén biztosítani, hogy a vállalatok tisztességesen versenyezzenek egymással. Ez ösztönzi a vállalkozói tevékenységet és a hatékonyságot, szélesebb választékot biztosít a fogyasztók számára, valamint hozzájárul az árak csökkenéséhez és a minőség javulásához. Az EU ezért küzd a versenyellenes magatartás ellen, ezért vizsgálja felül az összefonódásokat és az állami támogatásokat, és ezért ösztönzi a liberalizációt.

Alacsony árak: A vállalatok úgy tudnak a legegyszerűbben számottevő piaci részesedéshez jutni, ha termékeiket kedvező árakon értékesítik. A verseny piacokon az árak csökkennek. Ez nem csupán a fogyasztók érdekeit szolgálja: ha többen engedhetik meg maguknak, hogy termékeket vásároljanak, az ösztönzőleg hat a vállalatok termelésére és általánosságban az egész gazdaság működésére.

Jobb minőség: A verseny arra is ösztönzi a vállalatokat, hogy javítsák az általuk értékesített áruk és szolgáltatások minőségét, hiszen így több vásárlót tudnak megnyerni termékeiknek, és növelni tudják piaci részesedésüket. A jó minőség több dolgot is jelent: hosszabb ideig, illetve jobban működő termékeket, hatékonyabb vevőszolgálatot vagy technikai segítségnyújtást, illetve barátságosabb, jobb kiszolgálást.

Szélesebb választék: A verseny piacokon a vállalatok arra törekednek, hogy termékeik egyedülállóak legyenek. Ennek eredményeképpen nagyobb választék áll a fogyasztók rendelkezésére, akik így könnyebben ki tudják választani azt az árut, amely esetében az ár és a minőség aránya megfelelő a számukra.

Innováció: Ahhoz, hogy bővíteni tudják az általuk kínált termékek választékát, és javítani tudják termékeik minőségét, a vállalatoknak szükségük van arra, hogy innovatívak legyenek, akár a termék koncepciójáról, kialakításáról, előállítási technikájáról, akár a hozzá kapcsolódó szolgáltatásokról stb. van szó.

Nagyobb világszertei versenyképesség: Az Unión belüli verseny azt is elősegíti, hogy az európai vállalatok az Unión kívül is erősebbek legyenek, és sikeresen megállják a helyüket globális versenytársaikkal szemben.

Verseny: uniós ügy

Előfordul, hogy a versenyszabályok megsértése egyetlen országot érint csak, így az eset az adott tagállam versenyhivatalának hatáskörébe tartozik. A belső piac bővülésével és a globalizáció térnyerésével azonban a jogellenes magatartás gyakran több – uniós és Unión kívüli – országban is érezteti a hatását. Példaként említhető a kartelltevékenység. Az Európai Bizottság – helyzeténél fogva – képes arra, hogy ezeket a több tagállamot érintő ügyeket vizsgálja. Hatásköre a nyomozáson túl arra is kiterjed, hogy jogilag kötelező erejű határozatokat hozzon, és jelentős összegű bírságokat szabjon ki.

Az EU vezetői 1962-ben hatáskörrel ruházták fel a Bizottságot abból a célból, hogy vizsgálhassa a vélelmezett versenyellenes magatartást, 1990-ben pedig az intézmény joghatóságot kapott a nagy vállalatfúziók ellenőrzésére. A Bizottság a tagországok versenyhatóságaival közösen szerez érvényt az uniós versenyjogi szabályoknak.

Valamennyi uniós országban működnek versenyhatóságok, amelyek hatáskörrel rendelkeznek ahhoz, hogy érvényre juttassák az uniós versenyszabályokat. Hatáskörük nagyjából megegyezik az Európai Bizottságéval. A tagállami versenyhatóságok 2007 óta közel 570 ügyben hoztak határozatot az uniós versenyszabályok alkalmazása során.

Az Európai Bizottság és a tagállami versenyhatóságok az Európai Versenyhatóságok Hálózatán (ECN) keresztül cserélnek információt az uniós versenyszabályok alkalmazásával kapcsolatban. A hálózat annak beazonosítását hivatott megkönnyíteni, hogy egy adott ügyet melyik hatóságnak kell kézbe vennie, és mely hatóságok nyújthatnak a számára segítséget. A hálózat emellett az uniós versenyjogi szabályok hatékony és következetes alkalmazását is biztosítja. A versenyhatóságok a hálózaton keresztül tájékoztatják egymást az általuk meghozni kívánt határozatokról, és a hálózat révén megtudhatják, milyen véleményeket, észrevételeket fogalmaz meg az ügygel kapcsolatban a többi hatóság. A hálózat ily módon lehetővé teszi, hogy a versenyhatóságok megosszák egymással tapasztalataikat, és azonosítsák a leghatékonyabb módszereket.

Az európai versenyhatóságok gondoskodnak arról, hogy a vállalatok és a kormányok betartsák az uniós versenyszabályokat, elegendő teret hagyva ugyanakkor az innovációnak, az egységes szabványok bevezetésének és a kisvállalkozások fejlesztésének.

A tagállami bíróságok hatásköre annak eldöntésére is kiterjed, hogy egy konkrét megállapodás megfelel-e vagy sem az uniós versenyjognak. Ezen túlmenően a vállalatok és a fogyasztók kártérítést igényelhetnek, ha valamely üzleti szereplő jogellenes és versenykorlátozó magatartásából hátrányuk származott.

Mi az európai versenypolitika lényege?

Az Európai Bizottság a tagállami versenyhatóságokkal karöltve azon munkálkodik, hogy megakadályozza, illetve megszüntesse a versenyellenes tevékenységeket. A Bizottság az uniós piacok működésének tökéletesítése érdekében közvetlenül érvényt szerez az uniós versenyjogi szabályoknak, biztosítva, hogy az Európai Unióban a vállalatok mindegyike egyenlő, tisztességes és méltányos feltételek mellett versenyezzen egymással. Kiemelt figyelmet szentel ezért annak, hogy a vállalatok ne játsszanak össze, és ne osszák fel egymás között a piacot, illetve ne szorítsák ki a piacról lehetséges versenytársaikat. A Bizottság a szabálysértőkre pénzbüntetést róhat ki, amelynek összege az érintett cégek forgalmának akár 10%-át is elérheti.

A Bizottság az állami támogatások, a trösztellenes magatartás, valamint az összefonódások ellenőrzésével gondoskodik arról, hogy a belső piacon ne torzuljon a verseny. Az egyenlő versenyfeltételek mindegyik uniós vállalat számára – ideértve a kis- és középvállalkozásokat (kkv-kat) is – hozzáférést biztosít az EU nagy és összetett belső piacához.

Az európai versenypolitika elválaszthatatlan a belső piactól. Célja, hogy jobb minőségű és olcsóbb árukkal és szolgáltatásokkal lássa el az európai fogyasztókat. A versenypolitika továbbra is az alábbi területekre fordít kiemelt figyelmet:

- a kartellek elleni küzdelem,
- annak megakadályozása, hogy a domináns vállalatok visszaéljenek piaci erőfölényükkel, legyen szó bármelyik európai ágazatról vagy európai uniós országról,
- a vállalatfúzióra irányuló tervek szigorú ellenőrzése,
- az esetlegesen versenytorzító hatású állami támogatások ellenőrzése szektoronként és vállalatonként.

A Bizottság intézkedéseket szorgalmazott annak érdekében is, hogy bővüljenek a fogyasztók és vállalkozások kártérítéshez fűződő jogai abban az esetben, ha versenyellenes tevékenységből hátrányuk származik, valamint megerősítette és racionalizálta az állami támogatások kivizsgálásával kapcsolatos eljárásokat.

A legfőbb szabályok

Az uniós szabályok értelmében a vállalatok:

- nem állapodhatnak meg egymással az árak rögzítéséről, illetve a piacok egymás közötti felosztásáról (lásd az Európai Unió működéséről szóló szerződés [EUMSZ] 101. cikkét);
- nem élhetnek vissza erőfölényükkel, hogy a kisebb versenytársakat kiszorítsák az adott piacról (lásd az EUMSZ 102. cikkét);
- nem egyesülhetnek más vállalatokkal, ha ezáltal ellenőrzésük alá vonhatnák a piacot. Az Unióban jelentős üzleti tevékenységet végző nagyobb vállalatok kizárólag az Európai Bizottság előzetes jóváhagyásával egyesülhetnek még akkor is, ha székhelyük az Unión kívül található (lásd az összefonódás-ellenőrzési rendeletet).

Az EU-szabályok a vállalkozásoknak nyújtott kormányzati segítségre (állami támogatásokra) is kiterjednek (lásd az EUMSZ 107. cikkét). Ezek ellenőrzéséről a Bizottság gondoskodik. A következő intézkedések például tilosak, kivéve ha megfelelnek bizonyos kritériumoknak:

- kölcsönök és vissza nem térítendő támogatások nyújtása;
- adókönyvitések;
- kedvezményes áron hozzáférhető áruk és szolgáltatások értékesítése;
- állami garanciák nyújtása, amelyek javítják a kedvezményezett vállalat hitelbesorolását versenytársaikéhoz képest.

A fentiekon túlmenően nem lehet állami támogatásban részesíteni a kilátástalan helyzetű, gazdaságilag életképtelen vállalkozásokat.

Trösztellenes politika

A trösztellenes politika a trösztök vagy más monopóliumok létrejöttének megakadályozására, illetve működésének szabályozására irányul. Célja minden esetben az, hogy elősegítse a vállalatok közötti versenyt.

Versenyellenes megállapodások

Az EUMSZ 101. cikke kifejezetten tiltja a versenyellenes megállapodásokat. Ez azt jelenti, hogy minden versenykorlátozó megállapodás tiltás alá esik, függetlenül attól, hogy a feleknek szándékukban állt-e a verseny korlátozása vagy sem.

Több EU-rendelet is tartalmaz versenyellenes megállapodásra vonatkozó trösztellenes szabályokat. Ezek vagy bizonyos magatartástípusokat, vagy konkrét ágazatokat szabályoznak. Ezen túlmenően meghatározzák azt a jogot, melynek birtokában a Bizottság bizonyítékokat kutathat fel a vállalatok telephelyén.

A Bizottság emellett különféle, nem szabályozó jellegű dokumentumokat – egyebek mellett közleményeket, iránymutatásokat – is elfogadott. Ezek részletes magyarázattal szolgálnak a Bizottság szakpolitikáiról, és vagy a meglehetősen vaskos trösztellenes szabályokat értelmezik, vagy eljárásjogi kérdéseket járnak körül, így például az ügy aktáihoz való hozzáféréssel kapcsolatos kérdéseket.

Mit értünk „versenyellenes” megállapodás alatt?

Minden olyan, vállalatok közt létrejött megállapodás versenyellenesnek mindősül, mely korlátozza a versenyt – például azáltal, hogy a vállalatok (kartellbe tömörülve) felosztják egymás közt a piacot, vagy megegyeznek egymással arról, hogy milyen áron értékesítik termékeiket.

Kartellek: miért annyira ártalmasak, és hogyan tudja felderíteni őket a Bizottság?

Az árak rögzítése vagy a piacok felosztása érdekében kartellbe tömörült vállalatok célja végső soron az, hogy kiiiktassák a versenyt, a verseny ugyanis rákényszeríti őket, hogy új termékeket fejlesszenek ki, javítsák termékeik minőségét, és alacsony/versenyképes áron értékesítsék áruikat és szolgáltatásaikat. Ha egy piacot kartell tart a kezében, a fogyasztóknak alacsonyabb minőségű árukért és szolgáltatásokért többet kell fizetniük.

Az uniós versenyjogi szabályok tiltják a kartelleket, és az Európai Bizottság nagy összegű bírságokkal szankcionálja a kartellben részt vevő vállalatokat. A kartellek ezért titokban végzik tevékenységüket, és nagyon nehéz bizonyítékot találni a létezésükre.

A kartellek eredményesebb felderítése és felszámolása érdekében a Bizottság ún. „engedékenységi politikát” folytat. Ez alapjában véve azt jelenti, hogy azok a kartellben részt vevő vállalkozások, amelyek „színt vallanak” és bizonyítékokkal szolgálnak a kartell létezéséről, teljesen vagy részlegesen mentesülnek azok alól a bírságok alól, melyeket a Bizottság egyébként kiszabna rájuk.

A kartell résztvevői előtt nyitva áll az a lehetőség is, hogy – beismerve a kartelltevékenységet és vállalva érte a felelősséget – kartellügyi vitarendezési eljárásnak vessék alá magukat. Ez meggyorsítja az ügy lezárását, és mérsékli a Bizottság ráfordításait. A vitarendezésben részt vevő vállalatokra kiszabott bírság összege is alacsonyabb lesz.

A vitarendezés azonban nem fogható fel a kartellbe tömörült vállalatok és az Európai Bizottság közötti tárgyalásként. A Bizottság a vitarendezési folyamat megkezdése előtt nyomozást folytat le, összeállítja a terhelő bizonyítékokat, és felépíti a vádat.

A vállalatok közötti megállapodás versenyellenesnek számít, ha a résztvevők megállapodnak:

- az árak rögzítéséről;
- a termelés korlátozásáról;
- a piacok vagy az ügyfélkör felosztásáról;
- a gyártó és a forgalmazók közötti viszonteladói árak rögzítéséről.

A vállalatok közötti megállapodás akkor megengedett, ha:

- több előnnyel jár, mint hátránnyal;
- nem olyan vállalatok között jön létre, amelyek egymás versenytársai;
- a részt vevő vállalatok együttes piaci részesedése csekély;

© iStockphoto/Anna Bryukhanova

A versenypolitika azt a célt szolgálja, hogy a fogyasztók alacsonyabb árakon jobb minőségű termékekhez jussanak

- szükséges ahhoz, hogy javuljon az áruk és a szolgáltatások minősége, új termékek kifejlesztésére kerüljön sor, és bővüljenek, illetve javuljanak azok a lehetőségek, amelyek révén a fogyasztók hozzájuthatnak a termékekhez.

A Bizottság engedélyezheti például, hogy vállalatok egymással együttműködve egységes műszaki szabványokat dolgozzanak ki a piac egészére vonatkozóan. A kutatási és fejlesztési, illetve a technológiatranszferrel szülő megállapodások gyakran összeegyeztethetők a versenyjoggal, hiszen az új termékek kifejlesztéséhez egyes esetekben költséges kutatásokra van szükség, melyek csakis több vállalat összefogásával valósíthatók meg. A közös termelésről, beszerzésről vagy értékesítésről, illetve a szabványosításról szóló megállapodások is törvényesek lehetnek.

A kisebb vállalatok együttműködhetnek egymással akkor is, ha együttes erővel jobban fel tudják venni a versenyt nagyobb cégekkel.

Piaci erőfölénnyel való visszaélés

Ha egy vállalatnak nagyon nagy piaci részesedése van, módjában áll, hogy korlátozza a versenyt. A piaci erőfölény (uralkodó piaci részesedés) önmagában nem versenyellenes, de ha a vállalat a helyzetét kihasználva gátolja a versenyt, az már minősülhet visszaélésnek. Ezt a fajta magatartást tiltja az EUMSZ 102. cikke.

Mit értünk a piaci erőfölénnyel való visszaélés alatt?

Ha például egy jelentős piaci részesedéssel rendelkező cég kiszorítja versenytársait a piacról, vagy erre kísérletet tesz, és ezáltal gátolja a versenyt, az piaci erőfölénnyel való visszaélésnek minősül. A fogyasztók szempontjából ez az árak növekedésével és a választék csökkenésével jár.

Egy nagyobb vállalkozás, amikor kisebb cégekkel – szállítóival vagy vevőivel – tárgyal, nem szabhat erősebb alkupozícióját kihasználva olyan feltételeket számukra, amelyek megnehezítenék, hogy üzletet kössenek a kérdéses vállalat riválisaival.

Piaci erőfölénnyel való visszaélésnek minősül az is, ha egy vállalat:

- indokolatlanul magas árakat szab;
- mesterségesen alacsony áron értékesíti termékeit a versenytársak megkárosítása, illetve kiszorítása érdekében;
- visszautasítja az együttműködést bizonyos fogyasztókkal, vagy különleges kedvezményeket biztosít azoknak a fogyasztóknak, akik készleteiket

A vállalatok közötti megállapodások olykor korlátozhatják a versenyt

teljes egészében vagy túlnyomórészt tőle, azaz az erőfölényben lévő vállalattól szerzik be;

- az egyik termék megvásárlásának feltételéül szabja egy másik termék megvásárlását.

Mire terjed ki a Bizottság vizsgálati hatásköre?

A Bizottság vizsgálatot indíthat olyan esetekben, ahol felmerül a versenyellenes magatartás gyanúja. Ez egyebek mellett azt jelenti, hogy ha a Bizottság vizsgálatot indít, tisztviselői jogosultak arra, hogy:

- belépjenek a kérdéses vállalat helyiségeibe és területére, illetve beszéljenek a vállalat bármely közlekedési eszközébe;
- megvizsgálják az üzleti kimutatásokat és a cég tevékenységével kapcsolatos összes többi nyilvántartást;
- az üzleti könyvekről és üzleti kimutatásokról másolatokat vagy azokból kivonatokat készítsenek vagy igényeljenek;
- a vizsgálat során és az ahhoz szükséges mértékben zár alá helyezik a cég bármely üzlethelyiségét, üzleti könyvét vagy kimutatását;
- a vállalkozás bármely képviselőjétől vagy személyzetének bármely tagjától a vizsgálat tárgyával és céljával kapcsolatos tények és dokumentumok magyarázatát kérik, és a kapott választ rögzítik.

Állami támogatás

A kormányok néha közpénzből támogatnak hazai iparágakat vagy egyes nemzeti vállalatokat, tisztességtelen előnyhöz juttatva őket. Ez korlátozza a versenyt és torzíja a kereskedelmet. Ezt a fajta magatartást tiltja az EUMSZ 107. cikke.

Az EUMSZ 108. cikke értelmében a Bizottság feladata megakadályozni, hogy erre sor kerüljön. Csak akkor engedélyezhető az állami támogatás, ha az valóban közérdekű, azaz ha a társadalom vagy a gazdaság egészének a javát szolgálja.

Az utóbbi néhány évben a Bizottság megkönnyítette, hogy a tagországok célzott támogatást nyújtsanak a piaci hiányosságok kiküszöbölése és a közös európai érdekű célkitűzések megvalósítása érdekében. Jogérvényesítő munkája keretében a Bizottság azokra az ügyekre fekteti a hangsúlyt, amelyek a legnagyobb hatást gyakorolják a belső piac működésére, és ennek során a szabályok egyszerűsítésére és a döntéshozatal felgyorsítására törekszik.

Hogyan dönt az Európai Bizottság arról, hogy mely esetekben engedélyezi a támogatást?

A Bizottság a döntés meghozatala során először az alábbi kérdéseket vizsgálja meg:

- Nyújtottak-e támogatást az állami hatóságok – pl. konkrét támogatás, kamat- és adókedvezmény, garancia, vállalati holding, kedvezményes feltételekkel biztosított áruk és szolgáltatások stb. formájában?
- A támogatás várhatóan befolyásolja-e az uniós országok közötti kereskedelmet?
- A támogatás szelektív-e – vagyis előnyt biztosít-e adott vállalatok, egy ágazat adott része vagy egy adott régió vállalatai számára? Az általános adóügyi intézkedések és foglalkoztatási jogszabályok például nem szelektívek, hiszen mindenkire egyformán alkalmazandók.
- A verseny torzult-e, vagy torzulhat-e a jövőben?

Ha e kérdések valamelyikére a válasz igen, a Bizottság nem engedélyezheti a támogatást, hacsak az érintettek nem bizonyítják, hogy az összeegyeztethető a közös piaccal.

Az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok biztosítják, hogy az állami beavatkozások ne torzítsák a versenyt, és ne gátolják a kereskedelmet az EU belső piacán

Kivételek

Van néhány kivétel az általános szabályok alól. Az állami támogatás megengedett, amennyiben tényleges esély van arra, hogy a nehézségekkel küzdő – vagy újonnan létesített – vállalkozás előbb-utóbb nyereségesé válik, és ez az EU érdekeit szolgálja (pl. munkahelyek megóvása vagy új munkahelyek teremtése révén).

A legfontosabb szempont az, hogy a döntés eredményeként jól járjanak a fogyasztók, és ne szenvedjen kárt a többi vállalat. A Bizottság gyakran engedélyez olyan támogatásokat, amelyek a kutatás és fejlesztés fellendítésére, regionális fejlesztésre vagy kisvállalkozások megsegítésére irányulnak, mivel ezek az EU általános célkitűzéseit szolgálják.

Hogyan felügyeli a Bizottság az állami támogatásokat?

Az uniós kormányoknak a szabályok szerint előzetesen tájékoztatniuk kell az Európai Bizottságot az általuk tervezett állami és egyéb támogatásokról. A Bizottság a neki bejelentett támogatások kb. 85%-át már az előzetes értékelést követően jóváhagyja.

Ha hivatalos vizsgálat szükséges – vitatott ügyekben –, erről értesítés jelenik meg az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* és a Bizottság állami támogatási ügyekről vezetett online nyilvántartásában. Az érdekelt felek észrevételekkel élhetnek, a Bizottság pedig a végleges döntés meghozatala előtt minden szempontot mérleget.

A Bizottság olyan támogatási ügyeket is kivizsgál, amelyekről nem kapott hivatalos értesítést, és amelyekről saját vizsgálata útján, vállalatoktól vagy magánszemélyektől érkezett panasz révén vagy pedig a média híradásaiból értesült. Ha a Bizottság megállapítása szerint az érintett támogatás összeegyeztethetetlen az uniós joggal és a tisztességes versennyel, utasítja a hatóságokat, hogy szüntessék be a támogatásnyújtást, és fizetessék vissza a már kiutalt támogatást.

A Bizottság állami támogatási értesítője az egyes uniós országok által nyújtott támogatások teljes összegéről és típusáról ad közre statisztikákat. 2016 januárjától az 500 ezer eurót meghaladó állami támogatásokra vonatkozó információk is hozzáférhetővé válnak minden uniós polgár számára az interneten.

Az értesítőből kitűnik, hogy a korábban egy-egy vállalatnak vagy iparágaknak nyújtott támogatások túlnyomó részének helyébe napjainkra az EU szempontjából közérdekű tevékenységek támogatása lépett. Ez nagyban elősegítheti, hogy az európai gazdaság versenyképesebbé váljon a globális piacon.

Vállalategyesítés

Az összefonódás-ellenőrzési rendelet feljogosítja az Európai Bizottságot, hogy tiltsa azokat a vállalategyesítéseket és felvásárlásokat, amelyek a verseny jelentős mértékű csökkenését idézhetik elő.

A vállalatok összeolvadására vonatkozó két fő uniós jogi aktus az összefonódás-ellenőrzési rendelet és annak végrehajtó rendelete. Az összefonódás-ellenőrzési rendelet tartalmazza a tervezett vállalat-összeolvadások kiértékelésének alapszabályait, a végrehajtó rendelet pedig az erre vonatkozó eljárásokat szabályozza (bejelentés, határidők, meghallgatáshoz való jog).

Tevékenységeik összekapcsolásával a vállalatok eredményesebben fejleszthetnek ki új termékeket, és csökkenthetik a termelési, illetve a forgalmazási költségeket. Hatékonyabb működésüknek köszönhetően a piaci verseny intenzívebbé válik, s ennek előnyeit a fogyasztók is élvezhetik: jobb minőségű árukhoz juthatnak hozzá, ráadásul kedvezőbb árakon.

Egyes vállalatfúziók azonban visszafoghatják a versenyt, rendszerint azért, mert a kérdéses cégek erőfölényhez juthatnak, vagy megerősíthetik domináns piaci helyzetüket. Ez valószínűleg az árak növekedését, illetve a választék és az innováció csökkenését vonja maga után, ami sérti a fogyasztók érdekeit.

A határokon átívelő tevékenységet folytató nagyvállalatoknak engedélyt kell kérniük a Bizottságtól a tervezett vállalategyesítés, illetve társulás megvalósításához, és a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk mindazokat az információkat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az intézmény dönteni tudjon az ügyben.

A versenyhatóságok biztosítják, hogy amikor a vállalkozások – ideiglenes vagy állandó jelleggel – egyesítik erőiket, ne boruljon fel a piaci egyensúly a versenyt torzító módon, és ne alakuljon ki olyan erőfölény, amellyel vissza lehet élni.

Miért kell uniós szinten engedélyeztetni a vállalategyesülést?

Azért, hogy a több uniós országban üzleti tevékenységet folytató vállalkozások egy lépésben engedélyeztethessék fúzióikat.

Milyen fúziókat vizsgál meg az Európai Bizottság?

Minden olyan vállalategyesítést, ahol az összeolvadó cégek éves üzleti forgalma külön-külön vagy a létrejövő vállalat várható éves üzleti forgalma meghalad bizonyos határértékeket. E határértékek alatt az összeolvadásokat a nemzeti versenyhivatalok vizsgálhatják felül.

Ezek a szabályok valamennyi fúzióra érvényesek, függetlenül attól, hogy a fúzióban részt vevő vállalkozásoknak a világ mely részén van a székhelyük, illetve a központjuk, hol folytatják tevékenységüket, és hol vannak a termelési létesítményeik. Az uniós piacokra ugyanis az EU-n kívüli vállalkozások közötti fúziók is hatással lehetnek, ha ezek a vállalkozások az Unióban is folytatnak üzleti tevékenységet.

A Bizottság megvizsgálhatja azokat a fúziókat is, amelyeket az egyesülni kívánó vállalatok vagy a nemzeti versenyhatóságok utalnak elé. Bizonyos feltételek teljesülése esetén a Bizottság is a nemzeti versenyhatóság elé utalhat egyes ügyeket.

Mikor engedélyezi és mikor nem a Bizottság a vállalatok egyesülését?

A tervezett összefonódások akkor tilthatók meg, ha a részt vevő partnerek egymás fontos versenytársai, vagy ha a fúzió jelentősen gyengítené vagy korlátozná a versenyt az uniós piacon, például ha általa valamely szereplő erőfölényre tenne szert, vagy megerősítené már létező erőfölényét.

Az Európai Bizottság azonban ritkán akadályozza meg a vállalategyesítést – inkább szigorú feltételeket és korrekciós intézkedéseket ír elő azokra a tervezett vállalategyesítésekre vonatkozóan, amelyek esetében felmerülnek a fent említett aggályok. Ezek a feltételek és korrekciós intézkedések biztosítják, hogy a piac ne torzuljon az összeolvadás következtében. A vállalatok például kötelezhetik magukat arra, hogy eladják az összevont üzleti vállalkozás egy részét vagy valamely általuk használt technológia jogát egy másik piaci szereplőnek. A Bizottság, amennyiben úgy ítéli, hogy a kötelezettségvállalások révén megőrizhető vagy helyreállítható a piaci verseny, feltételesen jóváhagyja a fúziót, és figyelemmel kíséri, hogy a fúzióban részt vevő vállalkozások eleget tesznek-e vállalásaiknak. Ha ezt elmulasztják, a Bizottság beavatkozhat.

A Bizottság semmilyen feltételt nem szab a vállalategyesítéshez, ha úgy látja, hogy a tervezett fúzió nem fogja korlátozni a versenyt.

© Shutterstock/Sommthink

Az EU megvizsgálja a tervezett vállalati fúziókat, és csak akkor engedélyezi őket, ha nem gyakorolnak káros hatást a versenyre

Liberalizáció

Néhány országban egyes kulcságazatok – például az energiaellátás, a távközlés, a közlekedés, a vízellátás és a postai szolgáltatások – még mindig állami kézben vannak. A tagállami kormányok megbízhatnak egyes vállalatokat azzal, hogy bizonyos közszolgáltatásokat nyújtsanak. Ennek keretében kötelezettségeket és meghatározott jogokat ruháznak rájuk, és pénzügyi kompenzációban részesítik őket. Mindezt azonban az állami támogatásra vonatkozó szabályokkal összhangban kell végezniük.

Amikor ezeket a szolgáltatásokat az adott országban liberalizálják, vagyis megnyitják a piaci verseny előtt, a Bizottság gondoskodik arról, hogy a szolgáltatások mindenki számára elérhetőek maradjanak, még azokban az országrészekben is, ahol a szolgáltatásnyújtás nem nyereséges. Az is kulcsfontosságú, hogy a liberalizáció eredményeképpen az azt megelőzően monopolhelyzetben lévő vállalat ne jusson tisztességtelen versenyelőnyhöz.

Mik a liberalizáció előnyei?

A piacliberalizáció több előnnyel is járhat.

A fogyasztók több szolgáltató és termék közül választhatnak. Például a vasúti ágazatban, illetve a villamosenergia- és a gáziparban a hálózatüzemeltetőknek ma már kötelességük megfelelő hálózat-hozzáférést biztosítani versenytársaiknak. Ezekben az iparágakban alapvetően fontos, hogy minden szolgáltató méltányos hozzáféréssel rendelkezzen a hálózathoz annak érdekében, hogy:

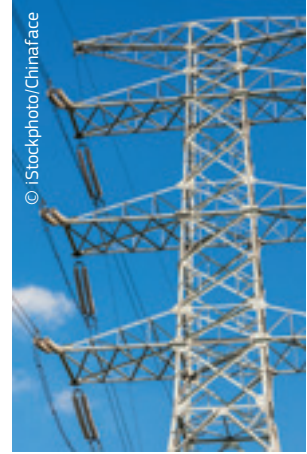
- a fogyasztók ki tudják választani a számukra legkedvezőbb feltételeket nyújtó szolgáltatót;
- a fogyasztók alacsonyabb áron vehessék igénybe a szolgáltatásokat, illetve hozzájussanak a – gyakran hatékonyabb és nagyobb mértékben fogyasztóbarát – új szolgáltatásokhoz;
- a nemzetgazdaságok versenyképesebbé válhassanak.

Lehet megfelelő színvonalú közszolgáltatásokat nyújtani piaci versenyfeltételek mellett?

Igen, amennyiben jogszabályok biztosítják, hogy a közszolgáltatásokat fenn kell tartani, és hogy a fogyasztók érdekei nem sérülhetnek.

A Bizottság ügyel arra, hogy a monopoljogokat élvező szervezetek betartsák a rájuk vonatkozó különleges kötelezettségeket. Ez egyszerre biztosítja a tisztességes versenyfeltételek érvényesülését és az állami finanszírozású szolgáltatók érdekeinek védelmét. Ezeknek a vállalatoknak abban az esetben is nyújtaniuk kell közszolgáltatást, ha az nem nyereséges számukra.

Az európai fogyasztók több energiaszolgáltató közül választhatnak

© iStockphoto/Chinaface

Különleges esetben a Bizottság engedélyezheti monopolhelyzet kialakulását, például ha az adott vállalat költséges infrastruktúrát működtet (ezek az ún. „természetes monopóliumok”), vagy ha a monopólium fontos közszolgáltatás biztosításához szükséges. Mindazonáltal:

- a monopolhelyzetben lévő vállalatoknak tudniuk kell igazolni, hogy a többi vállalkozással szemben tisztességes piaci magatartást tanúsítanak;
- a természetes monopóliumok kötelesek mindenki számára hozzáférhetővé tenni infrastruktúráikat;
- a közszolgáltatást biztosító vállalatok a tevékenységükből származó nyereséget nem használhatják fel kereskedelmi műveleteik támogatására, mivel ez esetleg lehetővé tenné számukra, hogy versenytársaikénál alacsonyabb árakkal dolgozzanak.

Ez a fogyasztók javát szolgálja?

Igen, bár nem azonnal.

A verseny előtt elsőként megnyitott két piacon (légi közlekedés és távközlés) az átlagos árszint jelentősen csökkent. A későbbiekben megnyitott vagy egyáltalán nem liberalizált piacokon (például az áram- és a gázszolgáltatás, a vasúti közlekedés és a postai szolgáltatások piacán) azonban az árak változatlanok maradtak, esetenként még emelkedtek is.

Bár a jelenség ágazatspecifikus tényezők következménye is lehet – például a gázárak és az olajárak között szoros összefüggés mutatkozik –, minden jel arra utal, hogy a fogyasztók könnyebben jutnak méltányos áron a keresett termékekhez és szolgáltatásokhoz azokban az ágazatokban, amelyek nyitottabbak a verseny előtt.

Milyen következményekkel jár mindez?

A Bizottság figyelemmel kíséri, hogy a vállalatok betartják-e a versenyjogi szabályokat, és azt is vizsgálja, hogy fennáll-e valamelyik vállalat esetében a versenyjogi szabályok megsértésének lehetősége. Ez azt jelenti, hogy a Bizottság

akár a szabálysértés megtörténte előtt, akár utána lépéseket tehet a piaci versenyfeltételek védelme érdekében. A vizsgálat kimenetele alapján a Bizottság a helyzetet mérlegelve megtilthat bizonyos piaci magatartásokat, illetve korrekciós intézkedéseket vagy szankciókat rendelhet el. Így a Bizottság egyrészt megakadályozza az uniós versenyjogi szabályok megsértését, másrészt szankcionálja az Unióban elkövetett szabálysértéseket.

Az EU versenyjogi szabályai közvetlenül alkalmazandók mindegyik tagállamban. A tagállami versenyhivatalok az uniós szabályok mellett saját nemzeti versenyjogi szabályokat is alkalmazhatnak.

A Bizottság csak akkor jogosult intézkedni, ha a versenyellenes magatartás kihat az EU-országok közötti kereskedelemre. Az uniós szerződések – és rajtuk keresztül a tagállamok – erőteljes versenyjog-érvényesítési jogosítványokkal ruházták fel a Bizottságot. A Bizottság döntései mind a jogsértő vállalatokra, mind a jogsértő tagállami hatóságokra nézve kötelezőek, a döntések ellen azonban fellebbezni lehet az EU Törvényszékénél, illetve (jogértelmezéssel kapcsolatos kérdésekben) a Bíróságon. A vállalatok, illetve uniós kormányok gyakran – és olykor sikerrel – fellebbeznek.

Milyen kézzelfogható eredményei vannak az uniós versenyjogi fellépésnek?

Becslések szerint egyedül a Bizottság kartellelles határozataiból 4,89 és 5,66 milliárd euró közötti hasznuk származott a fogyasztóknak 2013-ban.

A behajtott pénzbírságok nem növelik az EU költségvetését, hiszen azok összege levonásra kerül az éppen hatályos költségvetési megállapodás szerinti tagállami hozzájárulásokból.

A Bizottság elmúlt években hozott döntései sokféleképpen szolgálták az európai fogyasztók javát.

Az Európai Bizottság versenyjogi határozatainak egyike az amerikai informatikai óriásvállalat, a Microsoft ellen irányult piaci erőfölénnyel való visszaélés miatt. A Bizottság pénzbírságot szabott ki a Microsoftra, amiért a cég összekapcsolva, egyetlen termékcsomagban kínált különböző szoftveralkalmazásokat. A Bizottság megállapította, hogy a Microsoft tisztességtelenül járt el a fogyasztókkal szemben, mivel megfosztotta őket a választás szabadságától, mesterségesen magasán tartotta az árakat, és akadályozta az innovációt a szoftverpiacon.

A Bizottság további 1,47 milliárd euró értékű pénzbírságot szabott ki tv- és számítógépponmonitor-képcsövek gyártóira, amiért évtizedeken át két kartellbe tömörülve működtek. 2001 és 2006 között LCD képernyőket gyártó ázsiai cégek alkottak kartellt, melynek keretében megállapodtak az árakról, és bizalmas információkat osztottak meg egymással a tv-hez és számítástechnikai berendezésekhez

tartozó LCD óriásképernyőkkel kapcsolatban.

A kartellmegállapodás közvetlen hatást gyakorolt az európai fogyasztókra, hiszen a legtöbb LCD képernyős televízió, számítógép-monitor és notebook Ázsiából érkezik Európába.

A Ryanair fapados légitársaság – először 2006-ban, majd 2012-ben másodjára is – arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy szándékában áll felvásárolni az Air Lingus ír nemzeti légitársaságot. A Bizottság megvizsgálta, hogy a tervezett felvásárlás milyen lehetséges hatásokat gyakorolhat a versenyre és a fogyasztókra, különösen arra a több mint 14 millió utasra, aki évente repülővel utazik Írországba vagy Írországból más országba. Végül nem engedélyezte az ügyletet, mert a két légitársaság összeolvadása révén monopóliumhelyzetben, illetve piaci erőfölényben lévő vállalat jött volna létre több, Írországot érintő légi útvonalon, ami a kínálat csökkenését és – minden bizonnyal – az árak emelkedését vonta volna maga után.

A Bizottság megtiltotta a felvásárlást az EU-összefonódási rendelet alapján.

A pénzügyi válságra válaszul meghozott intézkedések

A Bizottság annak biztosítására törekszik, hogy a válságra válaszképpen hozott tagállami intézkedések ne hátráltassák a versenyt, hanem az európai összképet tartsák szem előtt.

Az állami támogatásra vonatkozó szabályok azt hivatottak megakadályozni, hogy a tagállami kormányok egymást túllícitálva támogatást igyekezzenek nyújtani a nemzeti vállalatok számára, méltánytalanul megnehezítve ezáltal az életképes külföldi vállalatok helyzetét.

A Bizottság mindazonáltal – belátva, hogy a kormányoknak bizonyos esetekben lépéseket kell tenniük a pénzügyi szektorban jelentkező problémák megoldása érdekében – átmeneti szabályokat hozott a bankok megsegítésére vonatkozóan.

E szabályok értelmében a bankok csak akkor vehetnek igénybe állami támogatást, ha saját maguk is tesznek azért, hogy megoldják pénzügyi problémáikat.

Az Európai Bizottság – annak érdekében, hogy nagyobb mozgásteret biztosítson a tagállamoknak a hitelválság hatásainak leküzdésére – ideiglenes szabályokat fogadott el a nem banknak minősülő pénzügyi szolgáltatókra vonatkozóan, és lehetővé tette a kormányoknak, hogy meghozzanak bizonyos intézkedéseket, köztük a következőket:

- a finanszírozáshoz jutás megkönnyítése a vállalatok számára,
- hitelekre nyújtott állami kezességvállalás, csökkentett díj mellett,
- exporthitel-biztosítás,

- támogatott kölcsönök (főként környezetbarát termékek

Panasztétel

Mit tehet, ha azt gyanítja, hogy valamelyik cég versenykorlátozó magatartást tanúsít?

Előfordulhat, hogy Ön mindennapjai során olyan üzleti magatartást tapasztal, mely meglátása szerint korlátozza a versenyt. Például vannak olyan vállalatok, amelyek nem fogadnak el megrendeléseket más tagországokban élő fogyasztóktól. Ez jelentheti azt, hogy a cég jogsértő, versenykorlátozó magatartást tanúsít, ezért célszerűnek bizonyulhat, ha Ön értesíti erről az illetékes versenyjogi hatóságot (versenyhivatalt).

► 1. lépés: Döntse el, melyik versenyhatóságot kívánja értesíteni az ügyben

Ha a szóban forgó eset egyedi, és csak az Ön hazájára vagy lakóhelyére korlátozódik, illetve legfeljebb három tagállamot érint, először a nemzeti versenyhatósággal tanácsos felvennie a kapcsolatot. Ma már az összes EU-tagország versenyhatósága ugyanazokat a versenyszabályokat alkalmazza, mint az Európai Bizottság, és a legtöbb esetben megfelelően tudnak az Ön problémájával foglalkozni.

Ha úgy gondolja, hogy az ügy háromnál több tagországot érint, érdemes közvetlenül az Európai Bizottsághoz fordulnia.

Abban az esetben is nyugodtan értesítse a Bizottságot vagy az illetékes nemzeti versenyhatóságot, ha nincs teljesen tisztában a probléma súlyával. A hatóságok együttműködnek egymással, így bejelentését a megfelelő helyre továbbítják.

► 2A. lépés: A nemzeti versenyhatóság értesítése

Az egyes tagországokban a nemzeti versenyhatóságok információkat gyűjthetnek a kérdéses vállalatoktól, és ha jogsértést észlelnek, felléphetnek a probléma orvoslása érdekében.

Ne feledje: a nemzeti hatóságok által követett eljárások a nemzeti jogszabályoktól függenek, és a különböző EU-tagországokban eltérőek lehetnek. Mielőtt kapcsolatba lépne az adott versenyhatósággal, először látogasson el annak honlapjára, vagy kérjen útmutatást azt illetően, hogyan jelentse be panaszát.

A nemzeti versenyhatóságok elérhetősége:
http://ec.europa.eu/competition/nca/index_en.html

► 2B. lépés: Az Európai Bizottság értesítése

Az Európai Bizottságnál e-mailben, a comp-market-information@ec.europa.eu ímen tehet bejelentést. Észrevételeit postai úton is elküldheti a következő címre:

European Commission
Directorate-General for Competition
Antitrust Registry
B-1049 Brussels
BELGIUM

Kérjük, levelében tüntesse fel nevét és címét, nevezze meg a szóban forgó cégeket és termékeket, és világosan ismertesse a gyanú tárgyát képező üzleti gyakorlatot. Bejelentése megkönnyíti a Bizottság számára, hogy a piac működését zavaró jelenségeket azonosítsa, és kiindulópontul szolgálhat abban az esetben, ha vizsgálat indul.

Hivatalos panasz benyújtása az Európai Bizottsághoz

Amennyiben a magatartás, mely megítélése szerint korlátozza a versenyt, közvetlenül érinti Önt, és konkrét információkkal tud szolgálni a Bizottságnak a kifogásolt gyakorlatról, érdemes bejelentését hivatalos panasz formájában benyújtania. Ebben az esetben meg kell felelnie bizonyos jogi követelményeknek, amelyeket a panaszok kezeléséről szóló bizottsági közlemény ismertet részletesen.

A televíziókészülékek ára számottevően csökkent, amikor az EU megszüntette a vásárlók szempontjából méltánytalanul magas árakat rögzítő titkos kartelleket

Fogyasztói érdekvédelmi szervezet tájékoztatása

Fogyasztóként Ön valamelyik fogyasztóvédelmi szervezetet is tájékoztathatja az ügyben.

A fogyasztóvédelmi szervezet a fogyasztóktól beérkezett egyéni észrevételeket összesítheti, és hivatalos panasz formájában feltehető az Európai Bizottsághoz.

Fogyasztóvédelmi szervezetek az EU-ban:

http://ec.europa.eu/consumers/cons_org/associations/index_en.htm

Kitekintés

Az Európai Bizottság a versenypolitikai eszközöket és a piaccal kapcsolatos szakismereteket is latba kívánja venni az EU növekedési és munkahely-teremtési programjának megvalósításához. A tervek szerint erre többek közt a következő területeken kerül majd sor: az egységes digitális piac, az energiapolitika, a pénzügyi szolgáltatások, az iparpolitika, valamint az adócsalás és az adóelkerülés elleni küzdelem.

A versenyjogi ügyek kiértékelése során a jogi vetületek mellett a gazdasági megfontolásokat is szem előtt kell tartani, és tovább kell fejleszteni a piacfelügyeletet, hogy az egyéb szakpolitikai területeken is előrelendítse a Bizottság munkáját.

A Bizottság a jövőben is következetesen fellép a versenyjogi szabályok hathatós érvényesítéséért, legyen szó akár a tröszt- és kartellelles politikáról, akár a vállalategyesítések és az állami támogatások szabályozásáról, és ügyelni fog arra, hogy a versenypolitikai intézkedések igazodjanak a piaci fejleményekhez. Feltett szándéka továbbá, hogy az EU-ban és a világ más részein is előmozdítsa a versenykultúra térhódítását, és elősegítse, hogy a tagországok versenyhatóságai szorosabbra fűzzék együttműködésüket más, nem uniós országok versenyhatóságaival.

További információk

További tudnivalók az uniós versenypolitikával és versenyjogi szabályokkal kapcsolatban, a Bizottságnak bejelentett vállalategyesítésekkel kapcsolatos információk, az antitröszt, a vállalategyesítések és állami támogatások területén született versenypolitikai határozatok teljes szövege és a vonatkozó jogszabályok az EUROPA portál versenypolitikával foglalkozó oldalain található: (http://ec.europa.eu/competition/index_en.html). A legfrissebb versenypolitikai fejleményekről a Bizottság a Twitteren is tájékoztatással szolgál: https://twitter.com/EU_Compensation

A témában a következő kiadványok vásárolhatók meg nyomtatott formában, illetve tölthetők le ingyenesen:

- ▶ **A versenypolitikáról szóló éves jelentés:** <http://ec.europa.eu/competition/publications/index.html>
- ▶ **A Bizottságnak bejelentett vállalategyesítésekkel kapcsolatos tájékoztatások, az Európai Bizottság által az antitröszt, a vállalati fúziók és az állami támogatások területén hozott határozatok, valamint az azok alapjául szolgáló jogszabályok az Európai Unió Hivatalos Lapjában kerülnek közzétételre:** <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- ▶ **Az Európai Bizottság versenypolitikai intézkedéseiről áttekintés olvasható az Európai Unió tevékenységeiről szóló általános jelentésben is** http://europa.eu/generalreport/index_hu.htm
- ▶ **Kérdései vannak az Európai Unióról? A Europe Direct segíthet Önnek. Látogasson el a honlapra** (<http://europedirect.europa.eu>), vagy tárcsázza a következő telefonszámot: 00 800 6 7 8 9 10 11.

